

Česko a jiné státy

Pozice náboženství v ČR a vybraných státech

Podtémata

- Slovensko – geografický, demografický a právní přehled
- Konfesní právo a evropské struktury
- Vybrané země Evropské unie
- Náboženství a stát v USA
- Náboženství a stát v Rusku
- Náboženství a stát v Izraeli
- Náboženství a stát v zemích s převládajícím islámem
- Náboženství a stát v Číně

Slovensko

- Rozdílný historický vývoj před vznikem Československa
- Koexistence 1918 – 1939 a 1945 – 1989
- Stejné působení komunistického režimu, rozdílné výsledky
- Od osamostatnění r. 1993 dodnes: odlišný vývoj demograficky i právně; v prvním desetiletí (1991 – 2001) významný růst ukazatelů, ve druhém desetiletí (2001 – 2011) mírný pokles (nikoli na úroveň r. 1991)

Slovensko

Slovensko

- **Preambule ústavy:**
- My, národ slovenský,
- - pamätajúc na politické a kultúrne dedičstvo svojich predkov a na stáročné skúsenosti zo zápasov o národné bytie a vlastnú štátnosť,
- - v zmysle **cyrilo-metodského duchovného dedičstva** a historického odkazu Veľkej Moravy,
- - vychádzajúc z prirodzeného práva národov na sebaurčenie, ...
- - uznáňame sa na tejto ústave

- **Ústava SR**

- **Čl.24**

- (1) Sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery sa zaručujú. Toto právo zahŕňa aj možnosť zmeniť náboženské vyznanie alebo vieru. Každý má právo byť bez náboženského vyznania. Každý má právo verejne prejavovať svoje zmýšľanie.

(2) Každý má právo slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru buď sám, buď spoločne s inými, súkromne alebo verejne, bohoslužbou, náboženskými úkonmi, zachovávaním obradov alebo zúčastňovať sa na jeho vyučovaní.

Slovensko

- Ústava čl. 24 (dokončení)
- 3) Cirkvi a náboženské spoločnosti spravujú svoje záležitosti samy, najmä zriaďujú svoje orgány, ustanovujú svojich duchovných, zabezpečujú vyučovanie náboženstva a zakladajú rehoľné a iné cirkevné inštitúcie nezávisle od štátnych orgánov.

(4) Podmienky výkonu práv podľa odsekov 1 až 3 možno obmedziť iba zákonom, ak ide o opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na ochranu verejného poriadku, zdravia a mravnosti alebo práv a slobôd iných.

Slovensko

- **Shrnutí slovenského konfesního práva**
 - Národní ráz státu, odvolání na duchovní dědictví
 - Svoboda vyznání podobně jako v ČR
 - Odlišný model státního financování
-

Slovensko

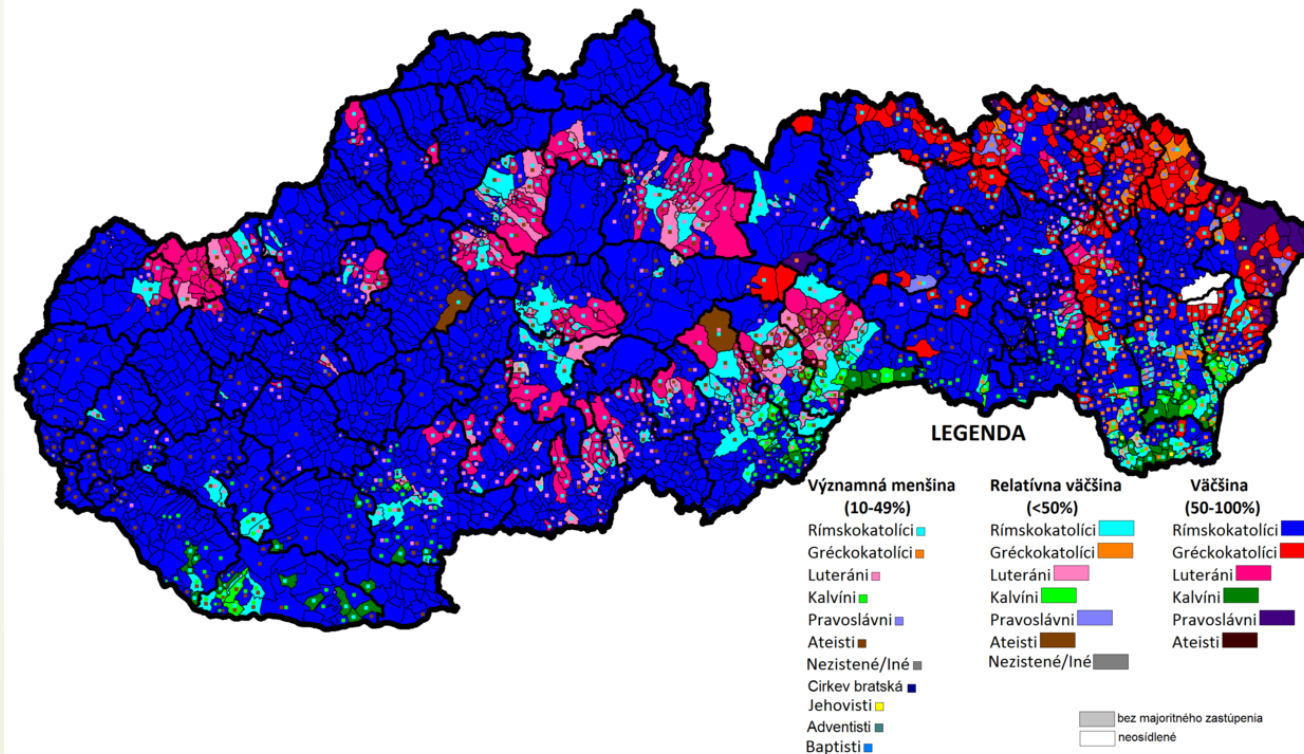

Christnet.CZ

Zdroj: Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011

Slovensko

NÁBOŽENSKÉ ZLOŽENIE OBCÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY (2001)

Evropské struktury

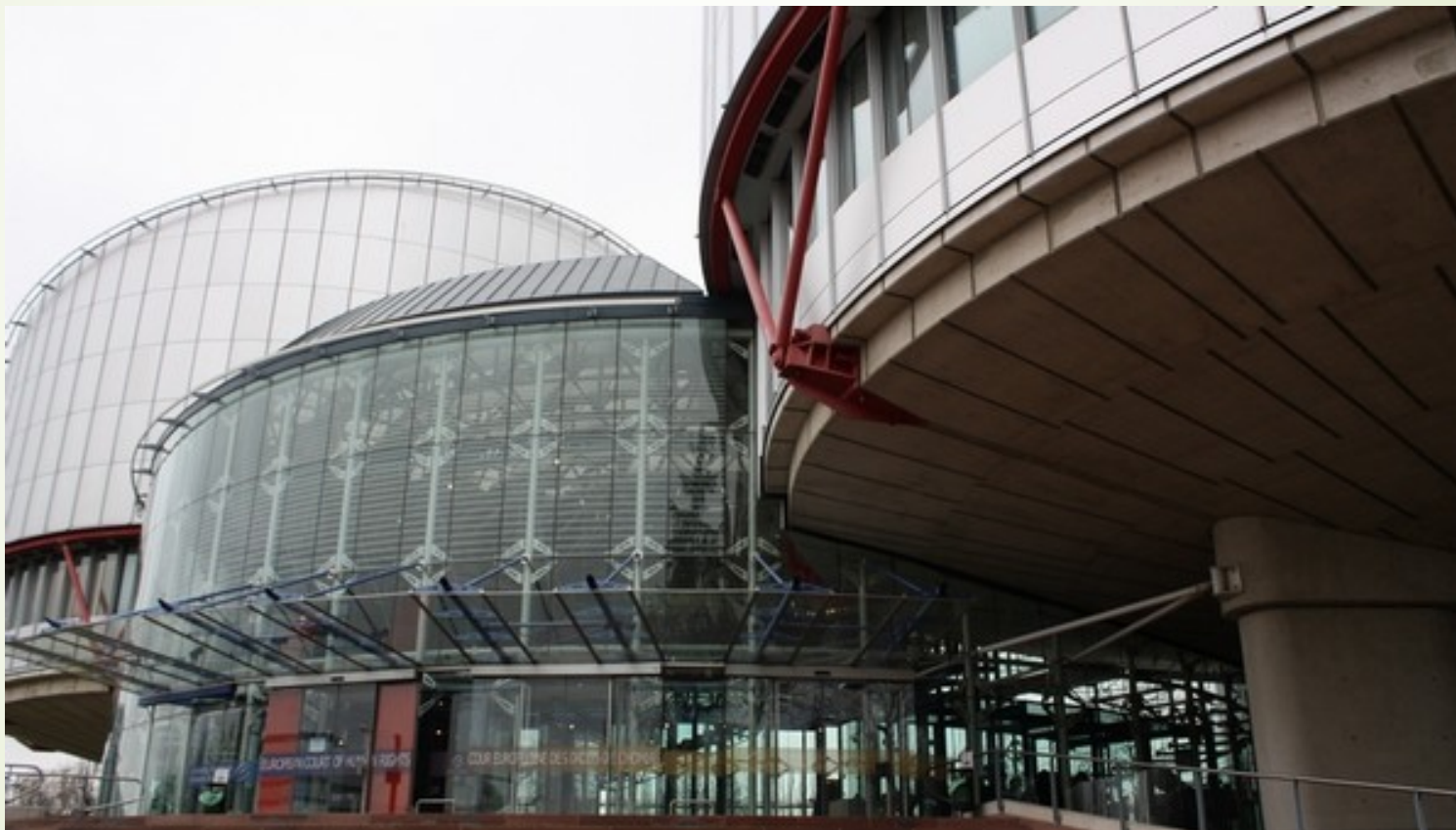

Konfesní právo a evropské struktury

- **Rada Evropy** (44 členských zemí) – zabývá se hlavně tematikou občanských svobod a lidských práv; svoboda vyznání je podmínkou členství; kritika zemí porušujících svobodu vyznání (např. Gruzie); porušování tohoto práva v jednotlivých případech řeší Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku

Evropské struktury

Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku

Konfesní právo a evropské struktury

- ▶ **Evropská unie** (28 členských států), orgány: Evropský parlament (přímo volený); Evropská rada (nejvyšší představitelé, zvaná též evropský summit, předseda ER zvaný též prezident EU); Rada Evropské unie (proměnlivé složení: resortní ministři ze všech zemí); Evropská komise (částečně připomíná vládu, 28 členů, přidělené resorty)
- ▶ Konfesní právo (kromě principu svobody vyznání) ve výlučné pravomoci členských zemí, významné rozdíly mezi zeměmi EU v pozici církví

Konfesní právo a evropské struktury

Evropský parlament (Štrasburk)

Konfesní právo a evropské struktury

Evropská komise v Bruselu

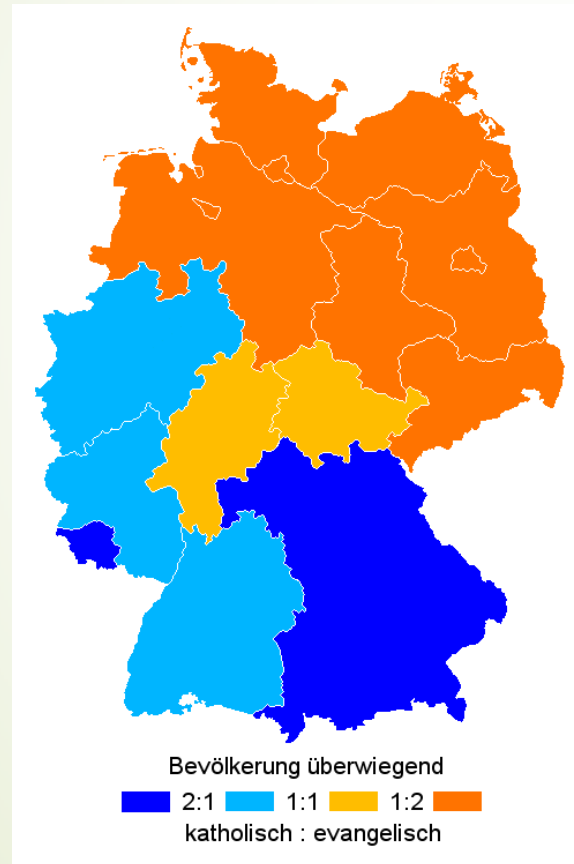

Vybrané země Evropské unie

- **Německo:** Polovina obyvatelstva se hlásí k náboženskému vyznání, zhruba polovina římskými katolíci a polovina Svaz evangelických církví (převážně luterské, též reformované a unionované zemské církve)
- Biskupové římskokatolické církve potřebují před jmenováním papežem souhlas spolkové vlády
- Církvím, které mají dohodu se státem, vybírá stát v daních příspěvek na činnost

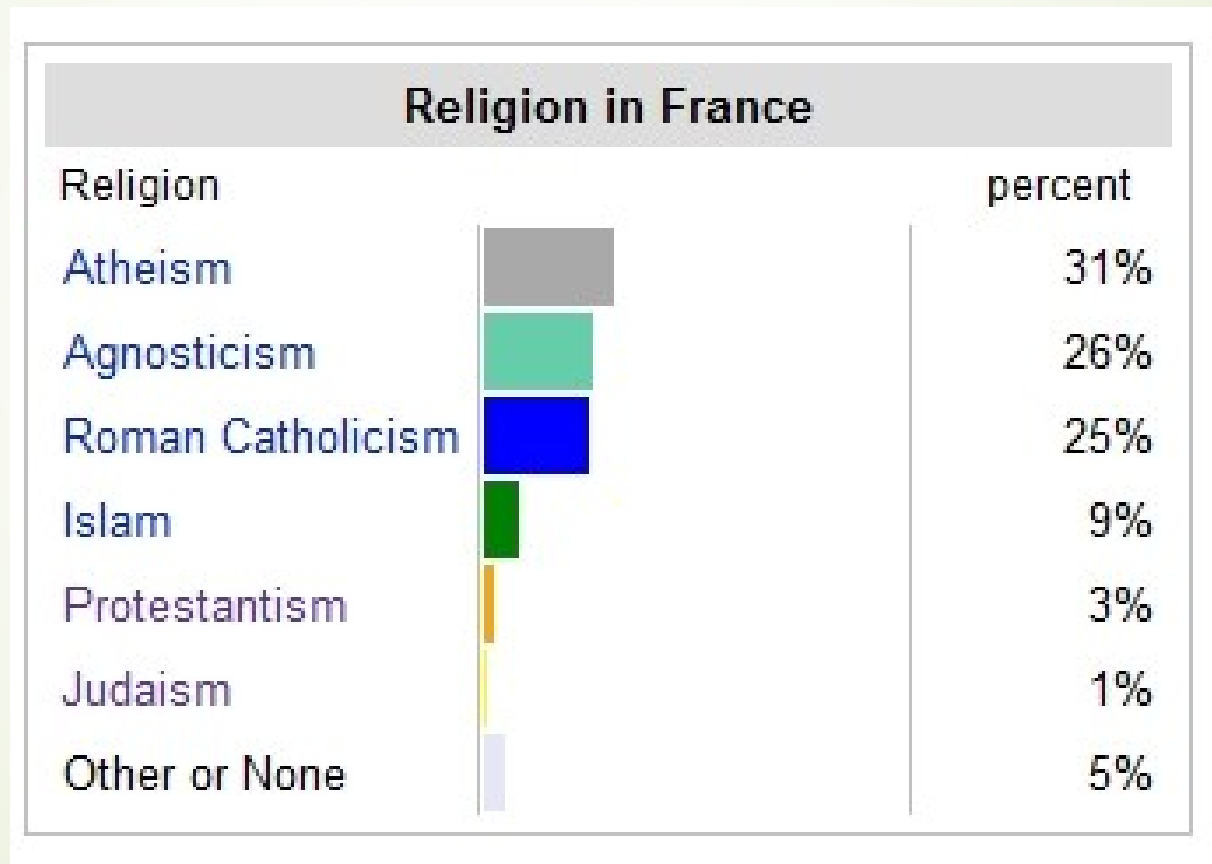
Vybrané země Evropské unie

- Německo (dokončení)
- Protestantské církve převládají ve východním a severním Německu, římsští katolíci –západ a jih
- Bavorsko a Badensko-Würtenbersko silně převládají římsští katolíci, v Porýní převažují

Vybrané země Evropské unie

Francie

Vybrané země Evropské unie

- ▶ **Francie:** Svoboda vyznání, oficiální program ve vztahu k náboženství: *laïcité*, aktivně profánní charakter státu; oddělení církve a státu znamená mj. státní vlastnictví církevního majetku
- ▶ Omezení veřejného projevu náboženství, např. zákaz nošení „okázalých náboženských symbolů“ na státních školách (hidžáby, kippy, křížky), zákaz zahalení obličeje na veřejnosti

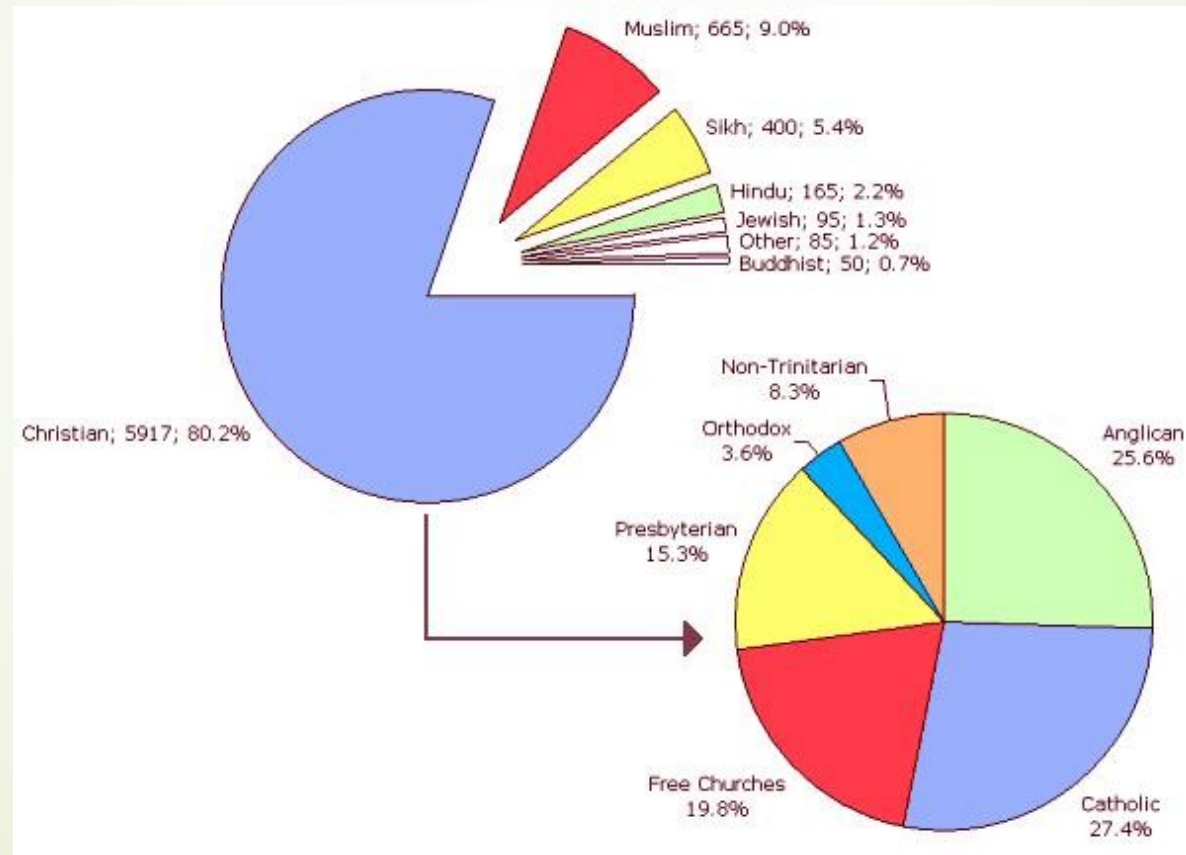
Vybrané země Evropské unie

Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Vybrané země Evropské unie

Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Vybrané země Evropské unie

- **Spojené království Velké Británie a Severního Irska:** Silně převládá křesťanství, Anglie a Wells: anglikánství, Skotsko: Skotská presbyterní církev; Severní Irsko: římsští katolíci
- Významnější příslušnost jiných náboženství: mimo dosah nacistické genocidy Židů, koloniální systém a migrace
- *Church of England:* privilegované postavení, silná státní kontrola: panovník je „ochránce víry“, musí být anglikán (ve Skotsku je presbyteriánem); biskupy jmenuje fakticky premiér po složitém systému nominace za účasti státu a církve

Vybrané země Evropské unie

- **Spojené království Velké Británie a Severního Irska:**
Církevní předpisy schválené parlamentem (parlament: panovník + horní sněmovna + dolní sněmovna) jsou (nezrušitelnými) státními zákony – problém s liturgickou knihou Church of England
- Oba arcibiskupové (Canterbury, York) a služebně starší biskupové zasedají v Horní sněmovně jako „duchovní lordi“; funkce horní sněmovny: podobná našemu senátu a ústavnímu soudu

Vybrané země Evropské unie

Vybrané země Evropské unie

➤ **Malta**

➤ Článek 2 ústavy stanovuje:

- 1. *Náboženstvím Malty je římské, katolické, apoštolské náboženství.*
- 2. *Autority římsko-katolické apoštolské církve mají povinnost a právo učit, které principy jsou dobré a které špatné.*
- 3. *Náboženské vyučování římské, katolické, apoštolské víry má být poskytováno na všech státních školách jako součást povinného vzdělání.*
- Ústava rovněž deklaruje svobodu vyznání

Vybrané země Evropské unie

► Irsko

- Čl. 44 irské ústavy sice výslovně zakazuje státní podporu jakéhokoli náboženství, ale v prvním odstavci tohoto článku deklaruje: *Stát uznává, že pocta veřejné bohoslužby náleží všemohoucímu Bohu. Má zachovat vážnost jeho jména a má respektovat a ctít náboženství. Toto náboženství konkretizují první slova ústavy v preambuli: Ve jménu nejsvětější Trojice, z níž pochází všechna moc a k níž jako k našemu konečnému cíli se musí vztahovat všechny úkony člověka a státu...*

Vybrané země Evropské unie

Řecko

Vybrané země Evropské unie

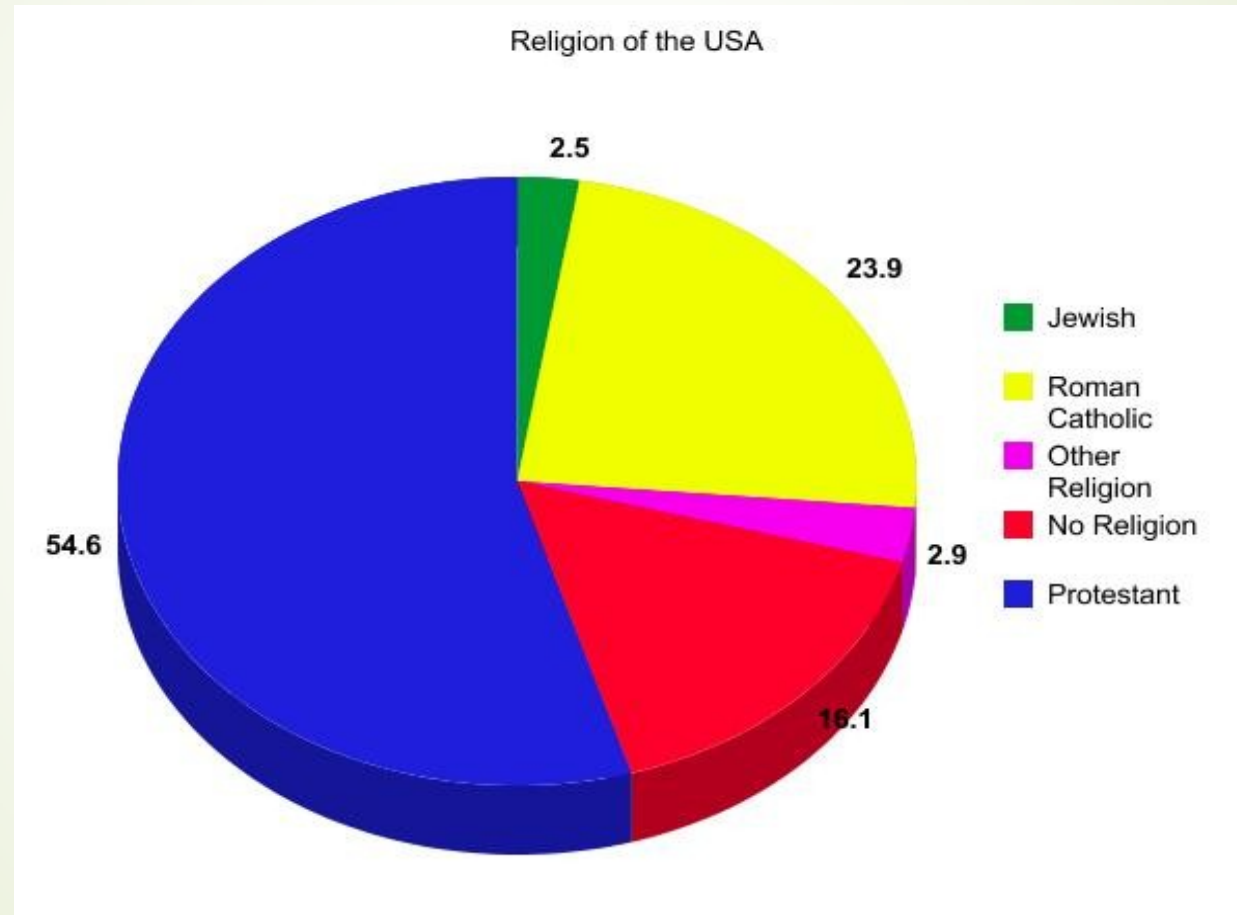
► Řecko

► Řecká ústava prohlašuje ve svém článku 3:

► *východní pravoslavnou církev Kristovu za převládající náboženství v Řecku. Stanovuje dále její vazbu ke konstantinopolskému patriarchátu, deklaruje její autokefalitu a její řídicí orgány.*

► Překvapivě tento článek ústavy také zakazuje „oficiální překlady“ Bible do jiných podob jazyka, není-li poskytnut souhlas pravoslavných církevních autorit.

Náboženství a stát v USA

Náboženství a stát v USA

- Mezi protestanty silně zastoupeni evangelikálové (až 40 milionů) – odlišnost od evropských zemí
- Významná role svobodného zednářství (cca 7 milionů) a hermetických motivů; silný vliv při vzniku USA
- Důsledné oddělení církve od státu, všechna vyznání rovnoprávná, stát se vyhýbá odkazům na konkrétní náboženství (např. svátky a volné dny)
- Významným jevem je občanské náboženství (Civil religion): společné minimum náboženství, jeho etické, zejm. sociálně etické motivy; fiktivní neutralita

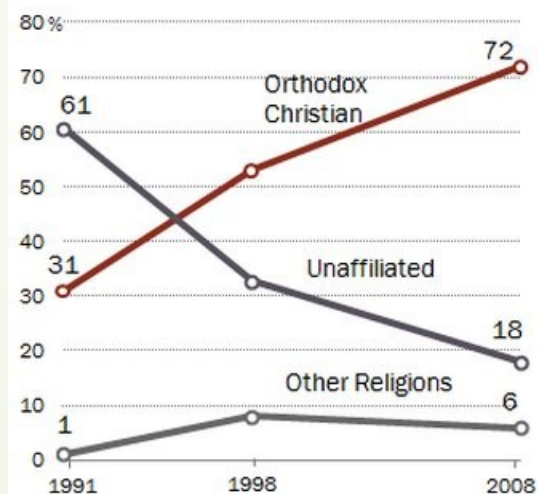
Náboženství a stát v Rusku

Náboženství a stát v Rusku

Major Religious Groups in Russia, 1991-2008

% of adult population that identifies with each group

Source: International Social Survey Programme. Respondents who did not answer the question are not shown.

"Russians Return to Religion, But Not to Church," February 2014

PEW RESEARCH CENTER

- Převládá pravoslaví, etnika jiných tradičních vyznání: muslimové (Čečna, Dagstan), buddhisté (Burjati, Kalmyci, Tuvimci), Židé
- Za sovětského režimu silný vliv ateismu
- Prudký obrat po pádu komunistického režimu r. 1991

Náboženství a stát v Rusku

Náboženství a stát v Rusku

- Intenzivní vazba státu a pravoslavné církve; u ruské armády u každé jednotky pravoslavný duchovní – podpora ruských imperiálních ambicí
- Stát rozlišuje náboženství domácí a cizí; cizí podléhají omezením, např. některé protestantské denominace, svědkové Jehovovi prohlášeny za extremistické organizace
- Ruská mezináboženská rada řeší se státem otázky náboženské svobody a mezináboženskou spolupráci; připravuje se projekt mezináboženského parku v Moskvě

Náboženství a stát v Rusku

Náboženství a stát v Rusku

Náboženství a stát v Izraeli

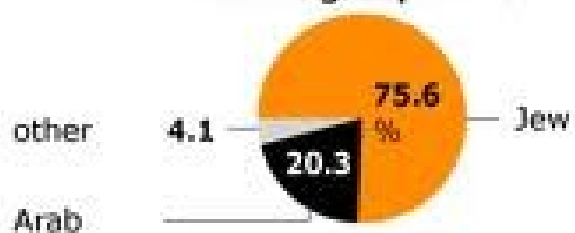

- Obyvatelstvo tří vyznání a dvou hlavních etnik; stát definován jako židovský, stát nemá ústavu, obvyklé odvodnění: Tóra je ústavou Izraele
- Stát je mezi sekulárním a náboženským pojetím
- Státní znak – symbol judaismu

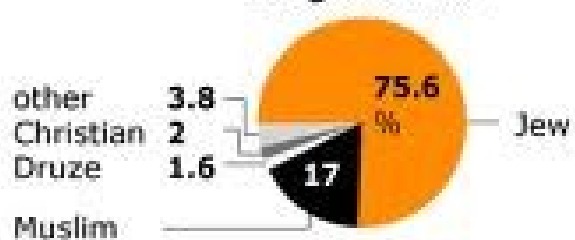
Náboženství a stát v zemích s převládajícím islámem

Israeli population

Ethnic groups in %

Religions in %

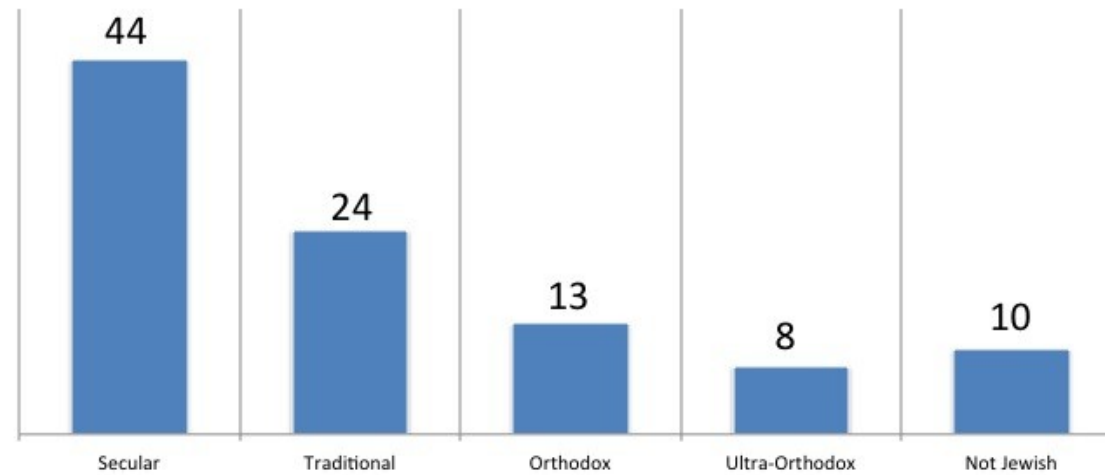
Source: Israeli Central Bureau of Statistics

- Etnická a náboženská příslušnost jsou těsně propojeny
- Izraelští Arabové a Palestinci převážně muslimové, část tradičně křesťané (součástí asi 20 milionů arabsky mluvících křesťanů)
- Modifikováno vztahem populace k náboženství

Náboženství a stát v Izraeli

Religious breakdown of likely voters

How would you describe yourself religiously? [ALL LIKELY VOTERS]

**THE TIMES
OF ISRAEL**

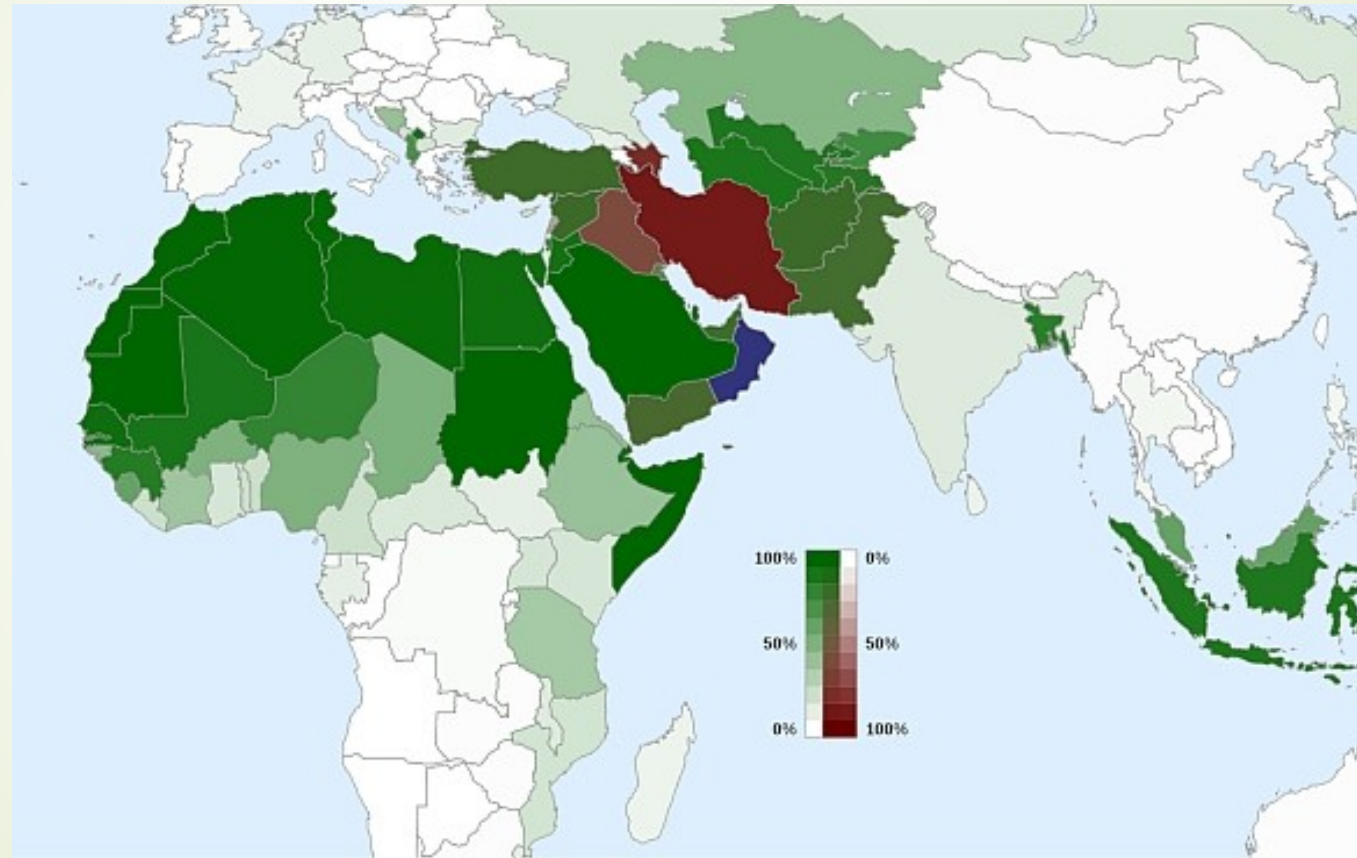
survey analysis by Stephan Miller of (202) Strategies, fieldwork by TRI – Strategic Research

Náboženství a stát v Izraeli

- V populaci nejsilněji zastoupen sekularismus
 - Stát některé agendy přenechává náboženským organizacím
 - Sňatky výlučně v pravomoci náboženství; potíže sekulárních Židů, sekulární sňatky v zahraničí, uznávané v Izraeli
 - Agenda nejvyšších rabinátů Aškenázů a Sefardů spojena s agendou ministerstva vnitra
-

Země s převládajícím islámem

Země s převládajícím islámem

- ▶ V islámu neproběhlo oddělení státu a náboženství jako v západním křesťanství od středověku (konflikty císaře a papeže) a pak v osvícenství
- ▶ V některých státech náboženství a stát těsně propojeno, náboženské právo (šári'a) je totožné se státním právem (v trestním právu např. drakonické tresty za malé kriminální delikty (utnutí ruky za krádež) a za náboženské delikty (např. trest smrti za odpad od islámu) – islamismus

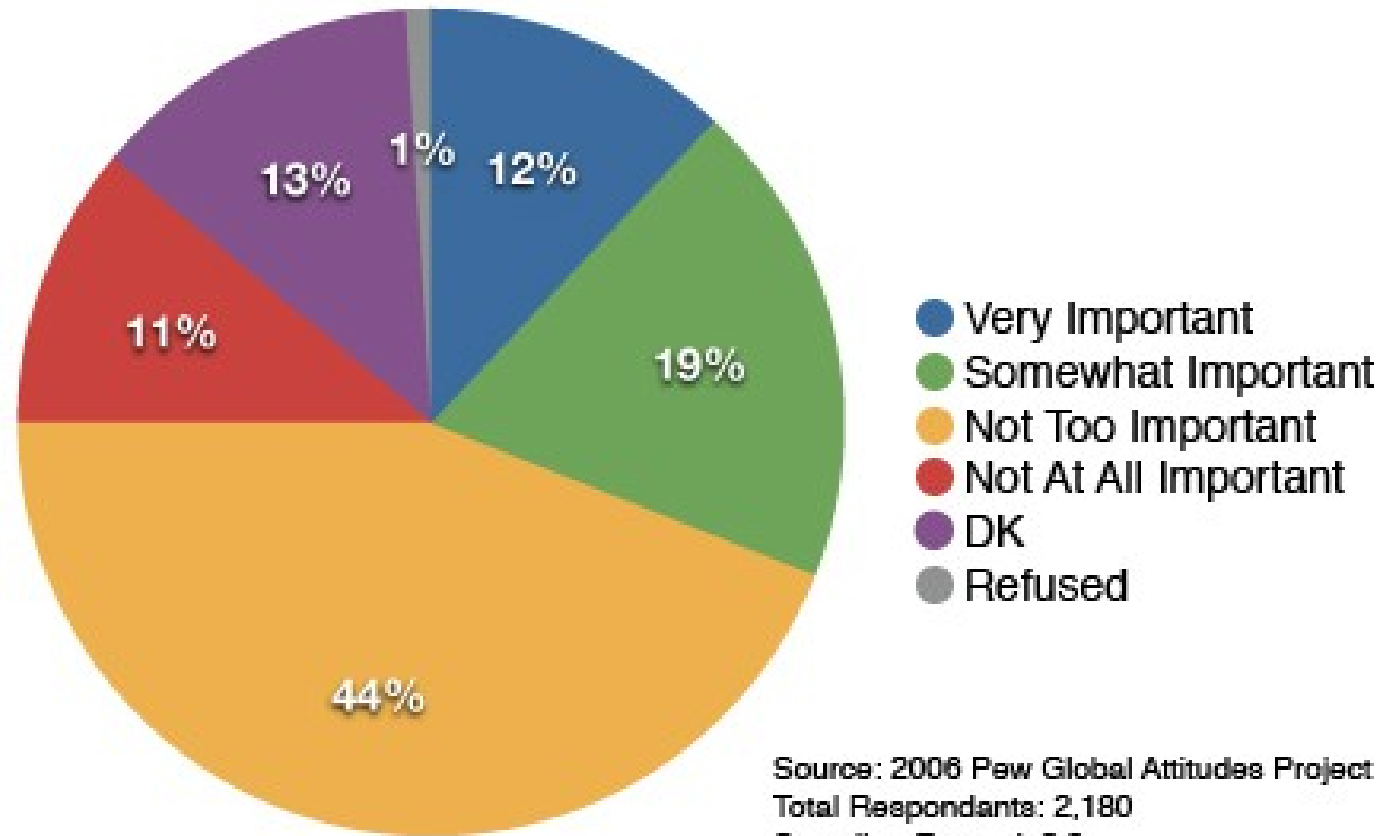

Země s převládajícím islámem

- Islamistické režimy např. tzv. Islámský stát a Saúdská Arábie (hlavní spojenec Západu na Blízkém východě)
- Někde odluka státu a náboženství, respekt k náboženské pluralitě, samostatné sekulární právo (Turecko, Tunis, Alžírsko, Jordánsko)
- Hybridní režimy: náboženský klíč k obsazování státních funkcí v mnohonáboženském Libanonu

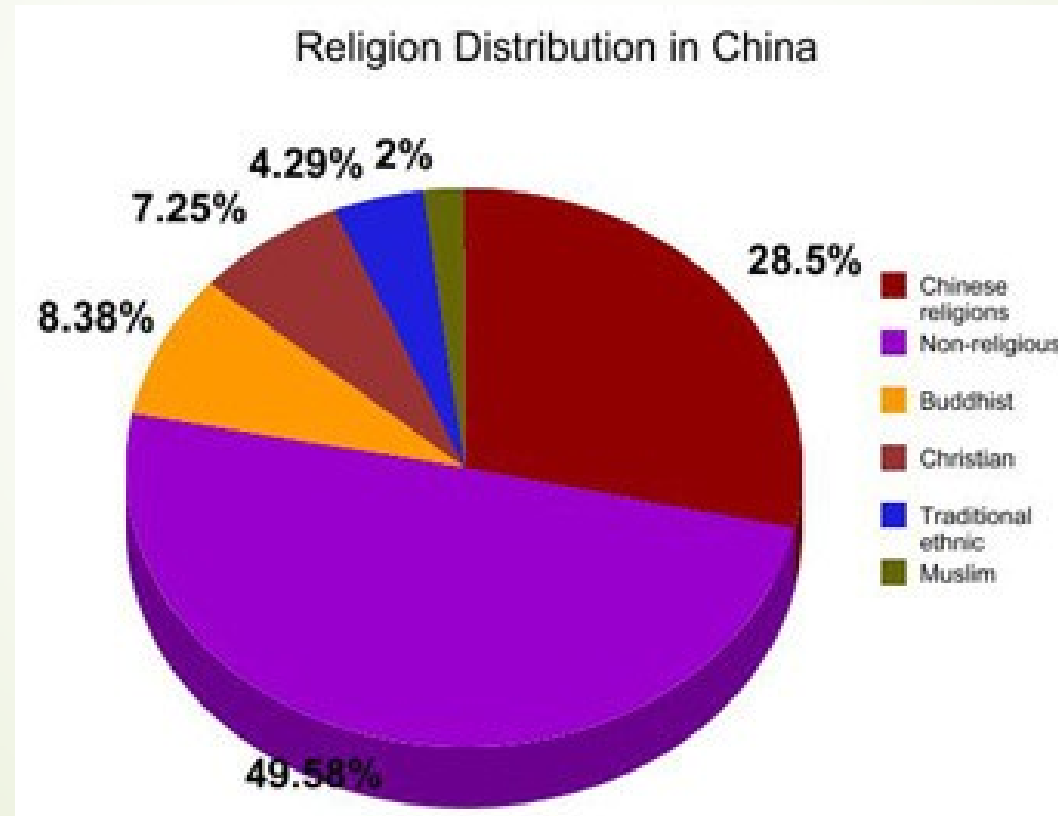
Náboženství a stát v Číně

Important of Religion Among Chinese Public

Source: 2006 Pew Global Attitudes Project
Total Respondants: 2,180
Sampling Error +/- 2.3

Náboženství a stát v Číně

Náboženství a stát v Číně

- Tradičně se náboženství prolínají – sdílená (vícečetná) příslušnost
 - Převládá tradiční čínské, jeho konfuciánská a taoistická verze
 - Buddhistické směry v Číně (čistá země, vadžrajána, čchan)
 - V době „kulturní revoluce“ 1966 – 1969 cíl: ateizace země
-

Náboženství a stát v Číně

- Po smrti Mao Ce-tunga (1976) postupné uvolnění; od začátku 21. století politika oficiální podpory náboženství
- Náboženství se má chovat vlastenecky a podporovat režim
- Omezení náboženství, která mají vedení v zahraničí (zejm. římskokatolická církev)